

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

Lauku attīstības programma 2014- 2020 un Zivsaimniecības rīcības programmas 2014-2020 LEADER/SVVA analīze

E.Benga, LAND vadītāja, pētniece
A.Pužulis, LAND pētnieks

29.11.2018.

www.arei.lv

Saturs

1. Pētījumu mērķi
2. LAP 2014-2020 un ZRP 2014-2020 intervence
3. Novērtēšanai izvēlētie rādītāji programmās un papildu izvēlētie
4. Sasniegtie rezultāti
5. Teritoriālais pārklājums
6. VRG aptauja
7. Secinājumi un ieteikumi

LEADER/SVVA izpētes mērķi

LAP

- **Mērķis:**
 - Novērtēt LAP 2014-2020 **LEADER/SVVA pasākuma ieguldījumu** lauku teritoriju vietējā attīstībā un ES 2020 mērķu sasniegšanā
-
- **Novērtēšanas jautājumi**
 - 1) kāda ir LAP 2014-2020 **LEADER/SVVA pasākuma loma** attīstības veicināšanā lauku teritorijās ?
 - 2) kādu **ieguldījumu** LAP 2014-2020 LEADER/SVVA pasākums dod gudras, ilgtspējīgas un integrējošas izaugsmes **stratēģijas mērķu sasniegšanā** ?
 - 3) kāda **loma** ir **VRG** LAP 2014-2020 LEADER/SVVA pasākuma mērķu sasniegšanā

ZRP

- **Mērķis:**
 - Novērtēt atbalstu **4. prioritātes 1. konkrētā mērķa** - Ekonomiskās izaugsmes, sociālās iekļaušanas un darbvietu radīšanas veicināšana, sniedzot atbalstu nodarbinātībai un darbaspēka mobilitātei piekrastes un iekšzemes kopienās, kas atkarīgas no zvejas un akvakultūras, darbību dažādošana zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs – **sasniegšanā.**
-
- **Novērtēšanas jautājumi**
 - 1) kādi **rādītāji** raksturo teritoriālo kohēziju un nodarbinātības izmaiņas ZRP 2014-2020 4. prioritātē?
 - 2) cik lielā mērā ZRP2014-2020 4. prioritātes atbalsts veicina **kohēziju un nodarbinātības palielināšanu**?
 - 3) **kas būtu jāmaina/jāievieš** ZRP 2014-2020 4. prioritātes mērķa “Palielināt nodarbinātību un teritoriālo kohēziju” labākai sasniegšanai?

LAP 2014-2020 intervence

6. prioritāte (P6)

Veicināt sociālo iekļautību, nabadzības mazināšanu un ekonomisko attīstību lauku apvidos

Mērķa virziens (6A)

Veicināt dažādošanu, mazu uzņēmumu izveidi un attīstīšanu, kā arī darbvietu radīšanu.

Mērķa virziens (6B)

Sekmēt vietējo attīstību lauku apvidos

Pasākums (M19) Atbalsts LEADER vietējai attīstībai

Apakšpasākums (19.2)

"Darbības īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju"

Aktivitāte (19.21)
Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas

Aktivitāte (19.22)
Vietas potenciāla attīstības iniciatīvas

Apakšpasākumi
"Sagatavošanās atbalsts" (19.1);
"Vietējās rīcības grupas sadarbības pasākumu sagatavošana un īstenošana" (19.3);
"Atbalsts pamatdarbības izmaksām un iedzīvināšanai" (19.4)

Darbības virziens A

Darbības virziens A

Darbības virziens B

Darbības virziens B

Darbības virziens C

Darbības virziens D

Izvēlētie rādītāji LAP 2014-2020

	Mēr- vienība	Plāns	Sasniegtais
IZNĀKUMA RĀDĪTĀJI			
Kopējie publiskā sektora izdevumi (EUR)	EUR	126635591	17%
Atlasīto VRG skaits	skaits	32	109%
VRG aptvertie iedzīvotāji	skaits	660000	143%
Kopējie publiskā sektora izdevumi (EUR) — sagatavošanās atbalsts (19.1.)	EUR	320000	101%
Kopējie publiskā sektora izdevumi (EUR) — atbalsts darbību īstenošanā saskaņā ar SVVA stratēģiju (19.2.)	EUR	57755004	31%
Kopējie publiskā sektora izdevumi (EUR) — vietējās rīcības grupas sadarbības pasākumu sagatavošana un īstenošana (19.3.)	EUR	9183410	1%
Kopējie publiskā sektora izdevumi (EUR) — atbalsts pamatdarbības izmaksām un iedzīvināšanai (19.4.)	EUR	11830100	26%
Rezultāta/mērķa			
T21: procentuālais daudzums lauku iedzīvotāju, uz kuriem attiecas vietējās attīstības stratēģijas (prioritārā joma 6B)	%	94,31	106%
Lauku iedzīvotāji, uz kuriem attiecas vietējās attīstības stratēģijas (prioritārā joma 6B)	skaits	964909	98%
T22: procentuālais daudzums lauku iedzīvotāju, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem/ infrastruktūras (prioritārā joma 6B)	%	1,98	101%
T23: Atbalstīto projektu radītās darbvietas (LEADER) (prioritārā joma 6B)	skaits	200	177%

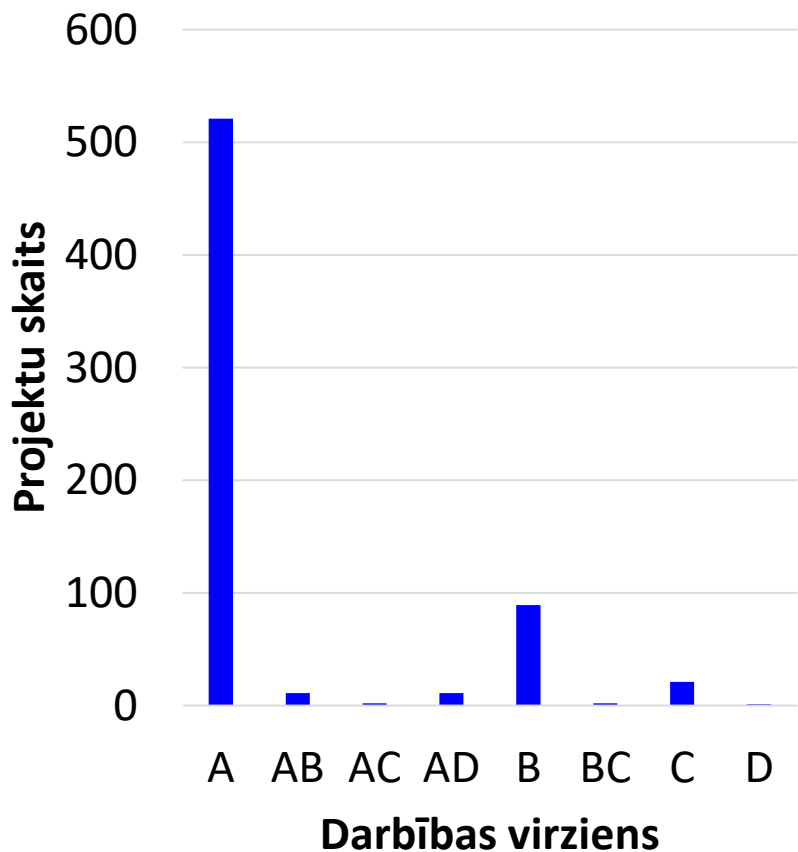

Papildu izvēlētie rādītāji

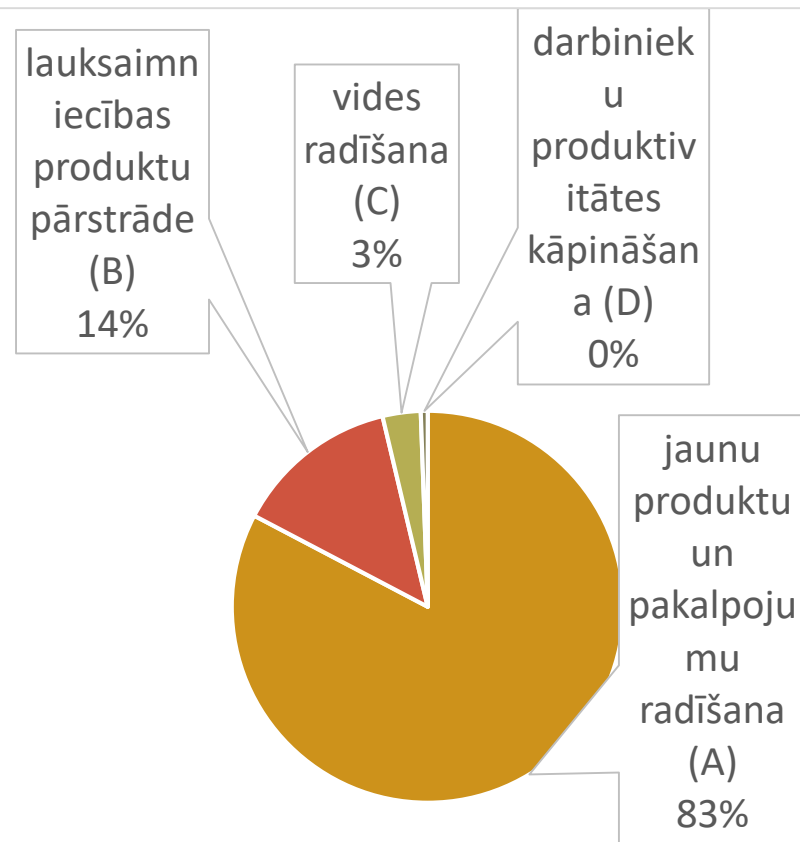
	Pasākumi	Mērvienība	Sasniegtais rezultāts	
• Radītā nodarbinātība				
Radīto darba vietu skaits lauksaimniecības produktu pārstrādē	19,21	PLE	177	
Radīto darba vietu skaits citās ražošanas nozarēs			16	
Radīto darba vietu skaits pakalpojumu nozarēs			51	
			110	
• Neto apgrozījuma izmaiņas				
Absolūtajā izteiksmē	19,21	EUR	4,5 milj.	
No ieguldīto investīciju apjoma %		%	160%	
• Darba ražīguma izmaiņas				
	19,21	EUR/PLE	-	Ļoti mazam skaitam bija dati
• Inovatīvo projektu skaits un īpatsvars				
• Atbalstīto sadarbības projektu skaits	19.21, 19.22	Skaits, %	593	90%
Projektu skaits VRG dalījumā	19,3	Skaits	22	
Starpteritoriālo sadarbības projektu skaits			1-4	
Starppvalstu sadarbības projektu skaits			7	
Kopprojektu skaits			15	
			0	
• Sadarbības projektos iesaistīto VRG skaits				
Vidējais dalībnieku skaits sadarbības projektos	19,3	Skaits	15	
			4,7	
• Projektu virzītāju skaits un veids				
	19,3	Skaits	15 VRG	
• Atbalstīto projektu skaits				
	19,4	Skaits	35	

Ieviešanā esošo projektu skaits un finansējums darbības virzienos 19.21. aktivitātē

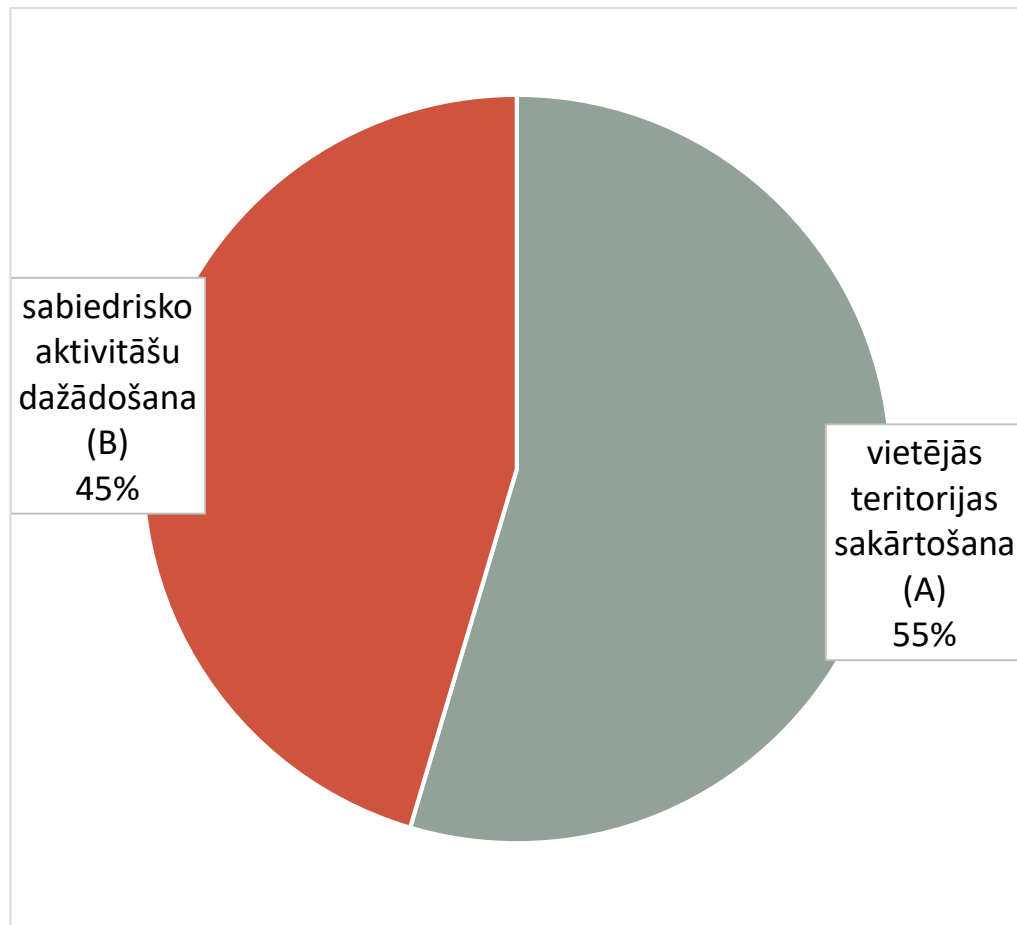
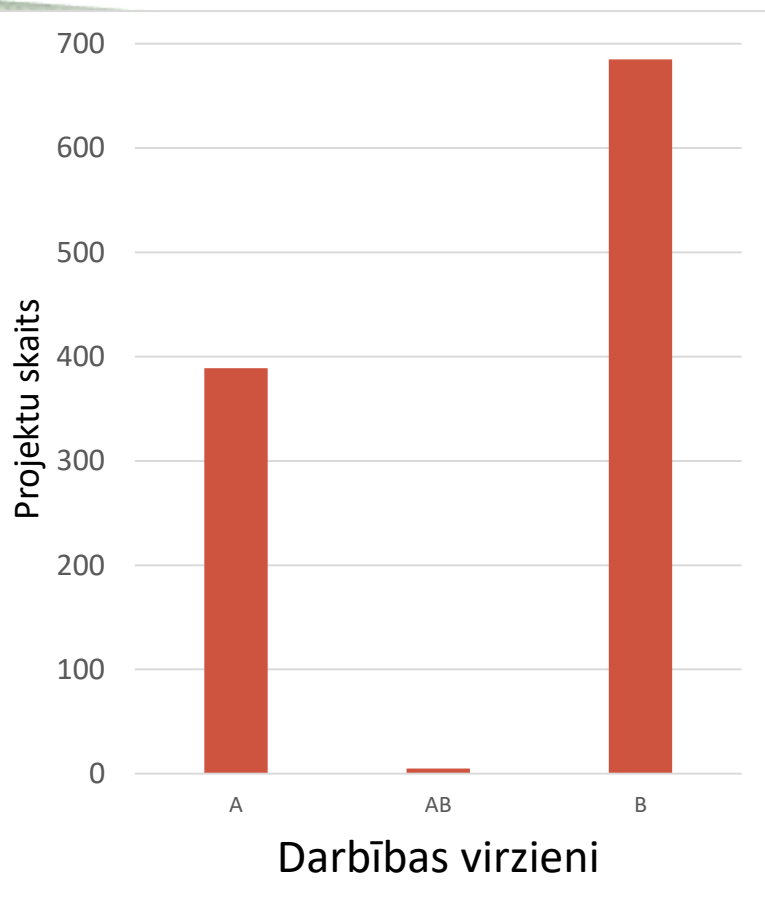
Projektu skaits

Finansējuma sadalījums

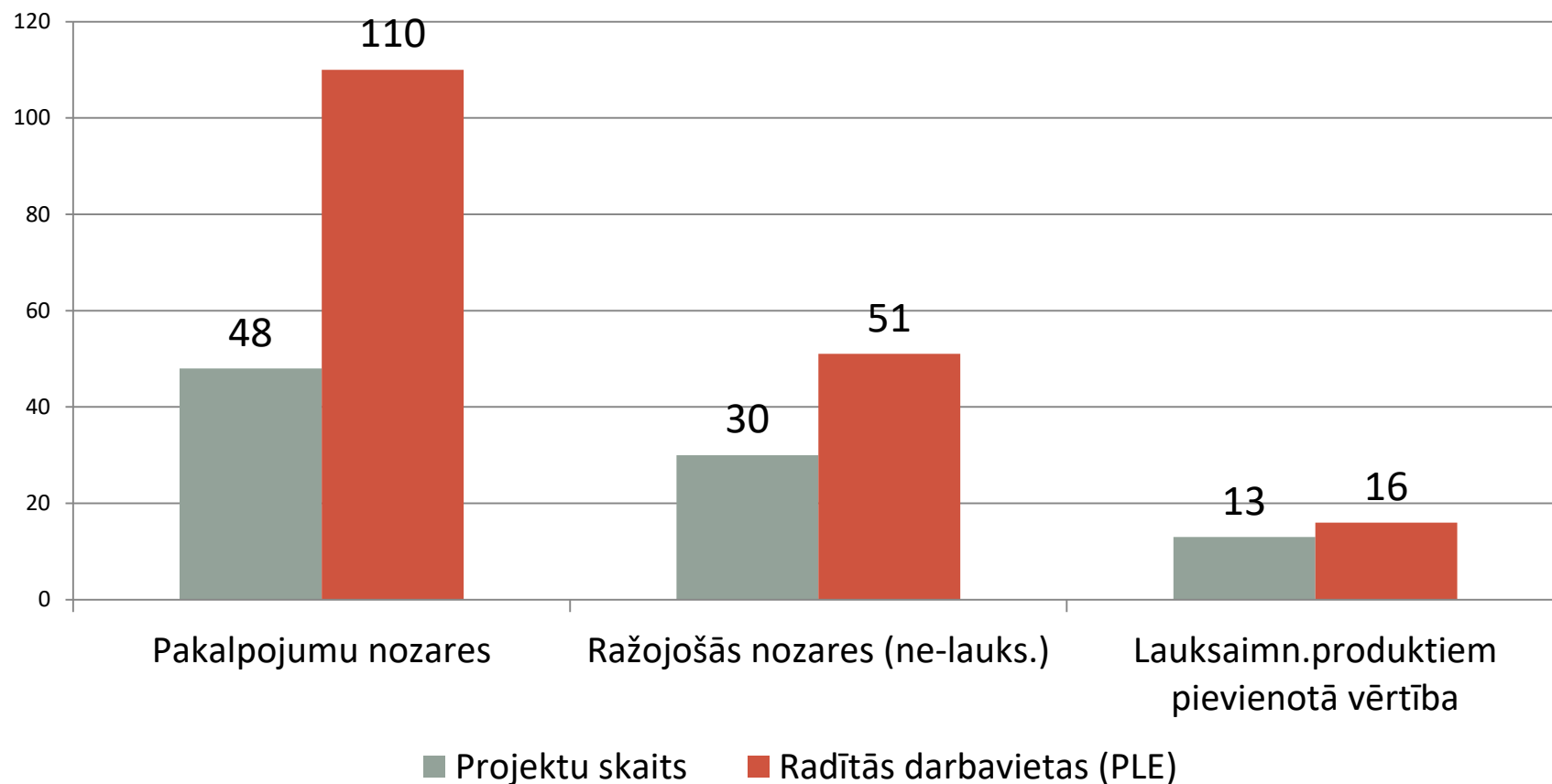

Ieviešanā esošo projektu skaits un finansējums darbības virzienos 19.22. aktivitātē

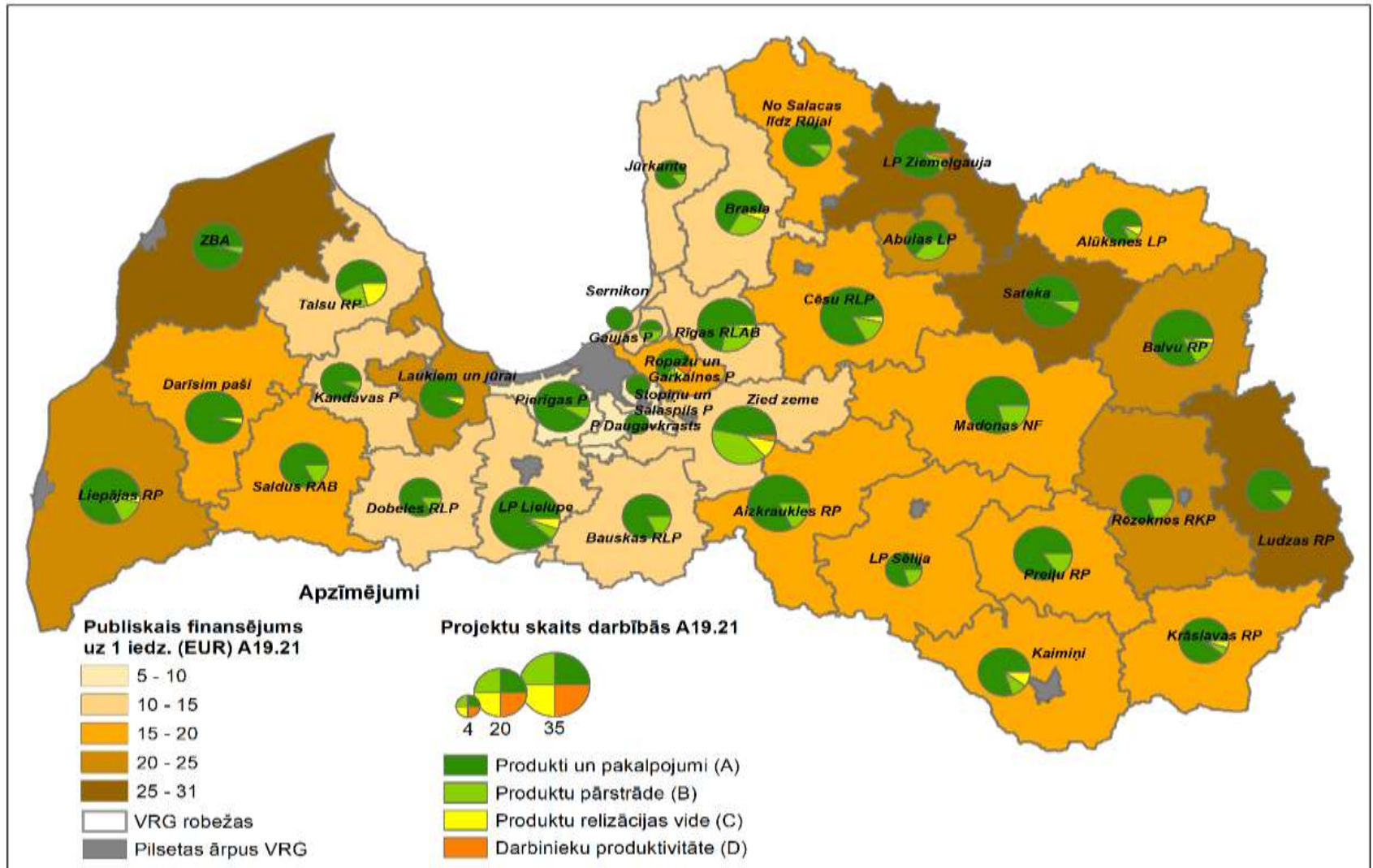

Rādītāji un rezultāti

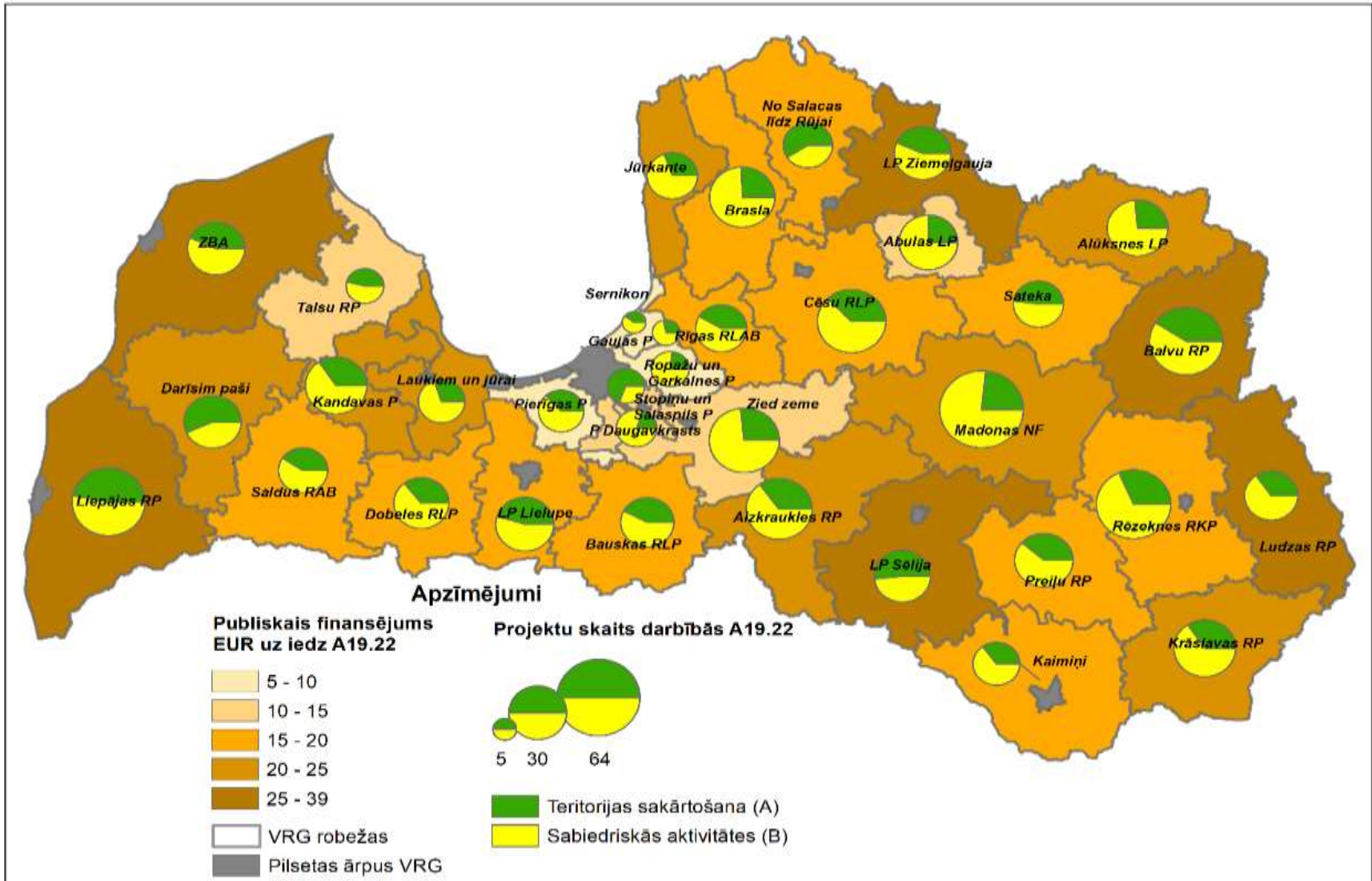

Ieviešanā esošo projektu skaits un publiskais finansējums 19.21. aktivitātes darbības virzienos

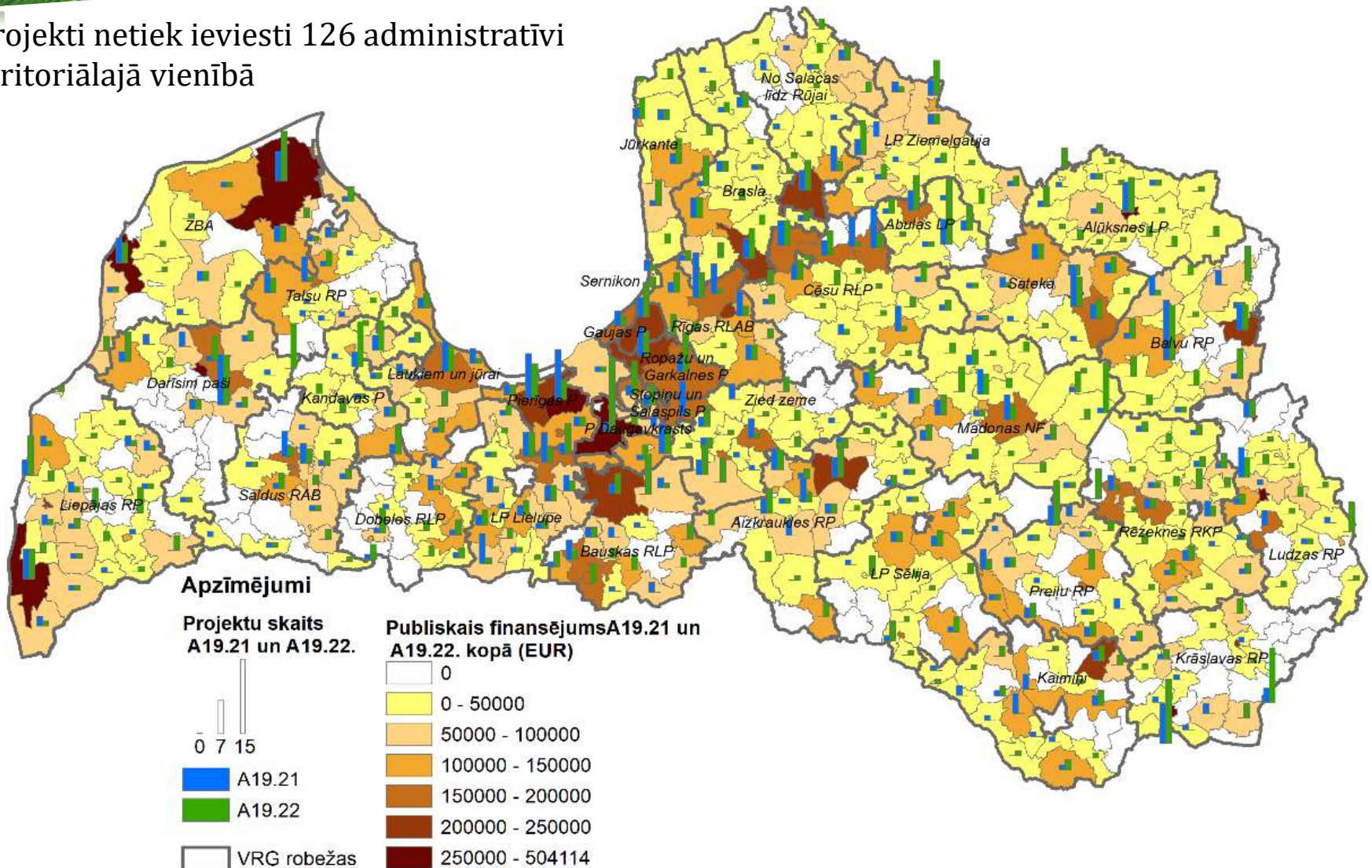
Ieviešanā esošo projektu skaits un publiskais finansējums 19.22. aktivitātē

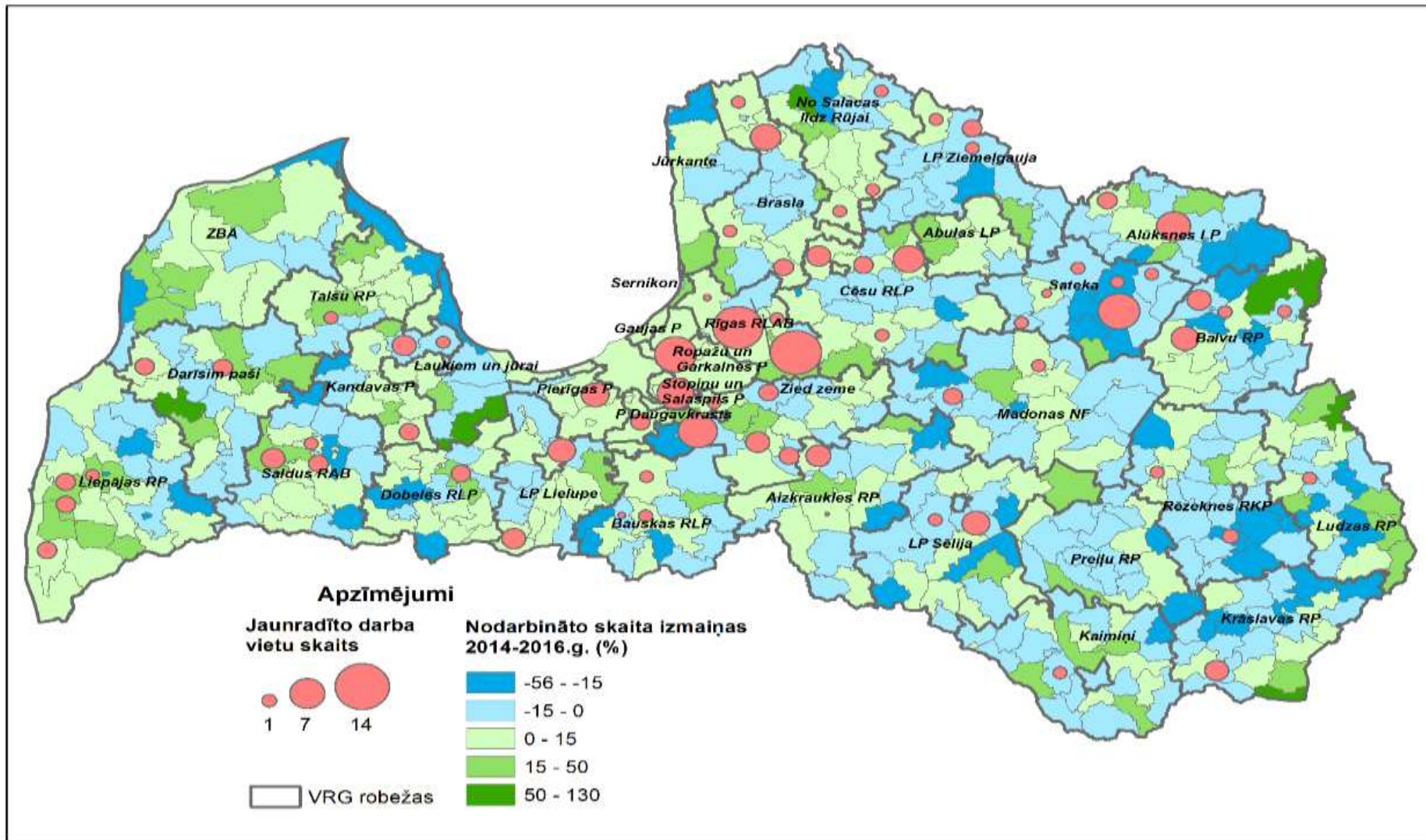
Teritoriālais pārklājums 19.2. apakšpasākumā

Projekti netiek ieviesti 126 administratīvi teritoriālajā vienībā

Nodarbināto skaita izmaiņas 2014-2016. gadā. (%) un jaunradītās darba vietas 19.21.aktivitātē

Papildu izvēlētie rādītāji

IETEKMES/KONTEKSTA RĀDĪTĀJI		
ledzīvotāju skaita izmaiņas atbalstītajās teritorijās	Skaitis, %	samazinājums 47 tūkst.
ledzīvotāju skaita izmaiņas atbalstītajās teritorijās		-5,20%
Nodarbināto skaita izmaiņas VRG teritorijās	Skaitis, %	pieaugums 5,9 tūkst.
Kopējā nodarbināto skaita izmaiņas VRG teritorijās		1,98%
Lauksaimniecībā nodarbināto skaita izmaiņas VRG teritorijās		samazinājums 0,17 tūkst.

ZRP 2014-2020 intervence

Zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju (ZNT) attīstība

4. prioritāte "Palielināt nodarbinātību un teritoriālo kohēziju"

Konkrētais mērķis "Ekonomiskās izaugsmes, sociālās iekļaušanas un darbvietu radīšanas veicināšana, sniedzot atbalstu nodarbinātībai un darbaspēka mobilitātei piekrastes un iekšzemes kopienās, kas atkarīgas no zvejas un akvakultūras, darbību dažādošana zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs"

Pasākums
"Sabiedrības virzītas vietējās attīstības
stratēģiju īstenošana" (43.02)

A aktivitāte

B aktivitāte

C aktivitāte

D aktivitāte

Pasākums
"Sadarbības pasākumi"
(43.04)

A mērķis

B mērķis

C mērķis

D mērķis

E mērķis

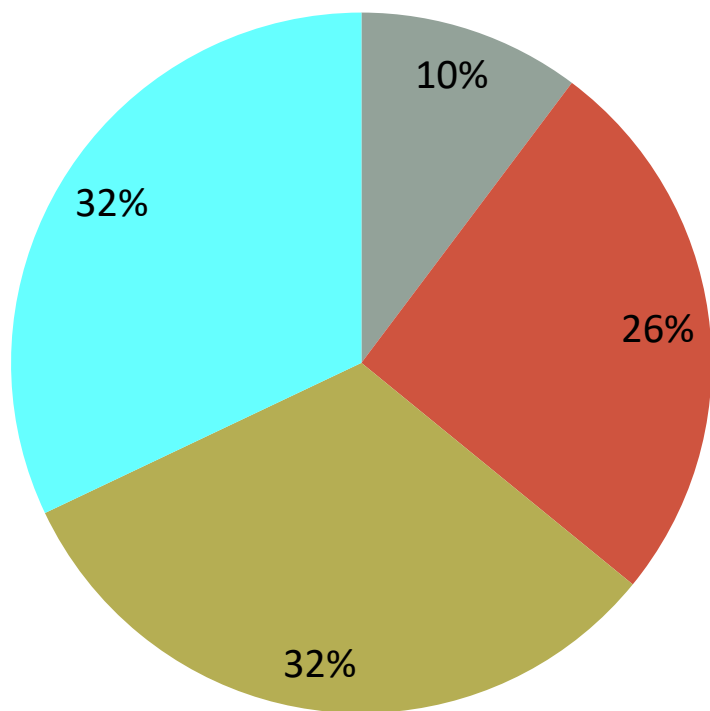

Rādītāji ZRP 2014-2020

	Mēr- vienība	Plāns	Sasniegtais rezultāts
IZNĀKUMA RĀDĪTĀJI			
Īstenoto vietējo attīstības stratēģiju skaits	skaits	7	6
Sadarbības projektu skaits	skaits	7	2
Rezultāta			
Radītā nodarbinātība	PLE	70	45
Īstenoto vietējo attīstības stratēģiju skaits	skaits	7	6
Konteksta			
Krasta līnijas garums	km	494	494

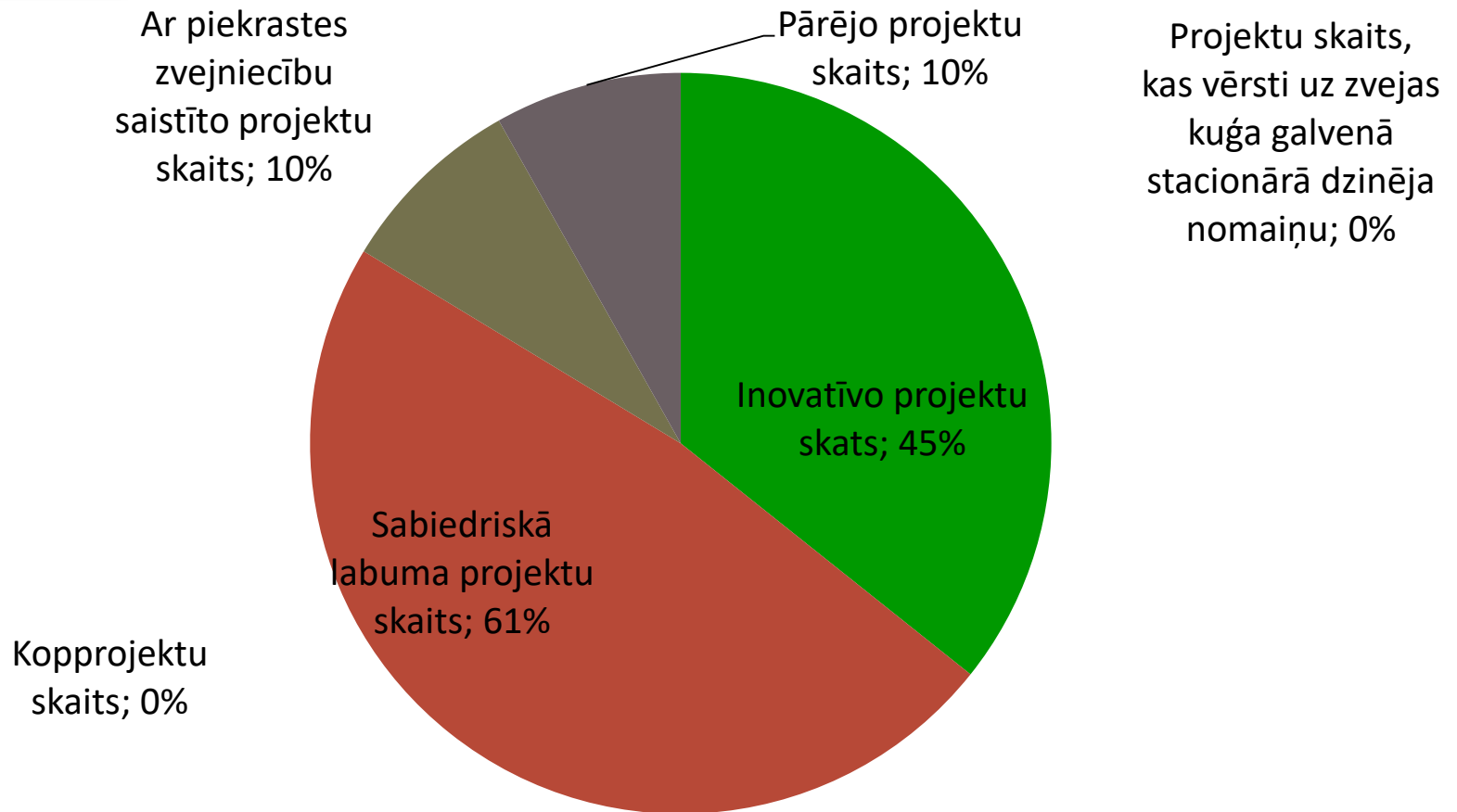
Projektu skaits pasākuma aktivitātēs

- Pievienotās vērtības veidošana un inovācijas veicināšana visos zvejas un akvakultūras produktu piegādes posmos
- Ekonomiskās izaugsmes veicināšana, darba vietu radīšanas veicināšana, kā arī zivsaimniecības nozarē un citās jūras ekonomikas nozarēs – darbību dažādošana
- Vides resursu vairošana vai izmantošana, kā arī klimata pārmaiņu mazināšana
- Zvejas vai jūras kultūras mantojuma izmantošanas veicināšana

Projektu skaits dalījumā pēc to veida

Papildu izvēlētie rādītāji

	Pasākumi	Mērvienība	Sasniegtais rezultāts	
REZULTĀTA RĀDĪTĀJI				
Radītā nodarbinātība			45	
Radīto darba vietu skaits zivsaimniecības nozarē	F043.02	PLE	19	
Radīto darba vietu skaits ārpus zivsaimniecības nozares			26	
Ieguldīto investīciju īpatsvars dalījumā pa aktivitātēm				
Pievienotās vērtības veidošanas un inovācijas (aktivitātē A)			7	
Ekonomiskās izaugsmes, nodarbinātības, dažādošanās projekti (aktivitātē B)	F043.02	%	14	
Uz vidi un klimatu vērsto projekti (aktivitātē C)			31	
Kultūras atbalsta projekti (aktivitātē D)			48	
Neto apgrozījuma izmaiņas				
Absolūtajā izteiksmē	F043.02	EUR	2,1 milj.	
No ieguldīto investīciju apjoma %		%	190	
IETEKMES/KONTEKSTA RĀDĪTĀJI				
Nodarbināto skaita izmaiņas ZNT				
Zivsaimniecībā nodarbināto skaita un īpatsvara izmaiņas ZNT		skaits;%	-818	-24%
Kopējā nodarbināto skaita izmaiņas ZNT			-324	0%

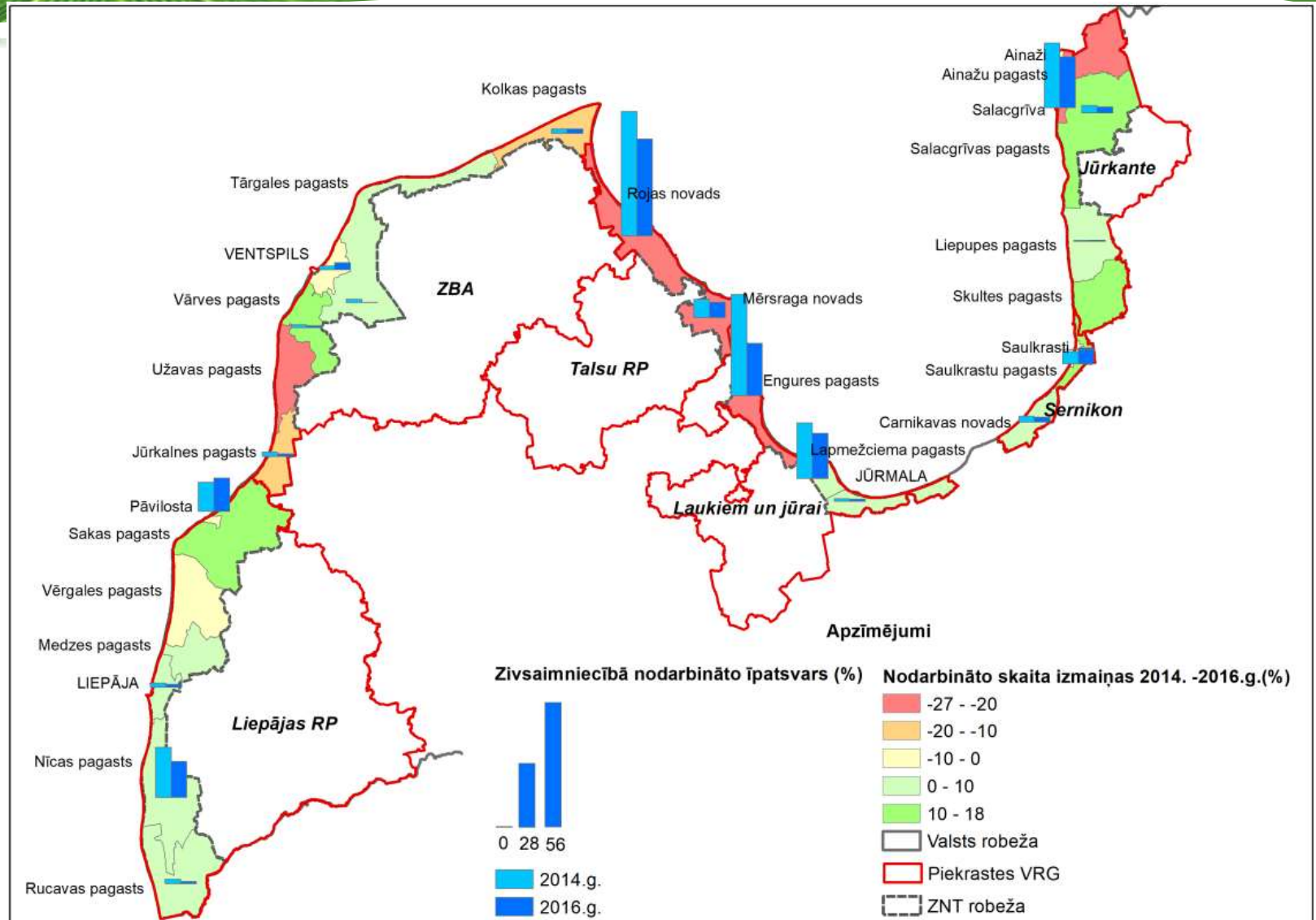

SVVA rīcību rādītāji (EJZF)

Rādītājs	Mērvienības	VRG						Kopā
		Jūrkante	Sernikon	Laukiem un jūrai	Talsu RP	Ziemeļkurzemes BA	Liepājas RP	
Atbalstīti uzņēmumi	skaits	3	11		8	5		27
Projekti	skaits						14	14
Radītās darba vietas	skaits	4	10	5	6	2	5	32
Ciemi vai apkaimes ar uzlabotu infrastruktūru	skaits		4					4
Uzņēmuma neto apgrozījums / ražošanas apjoms	skaits			6				6
Jaunradīti un/vai uzlaboti produkti vai pakalpojumi	skaits			4				4
Vides sakārtošana - objekti, projekti	skaits	3		5	5	5		18
Kultūras mantojuma saglabāšana - objekti, projekti	skaits	3		4	5	5		17

Nodarbināto skaita un zivsaimniecībā nodarbināto īpatsvara izmaiņas ZNT no 2014.līdz 2016.gadam. (%)

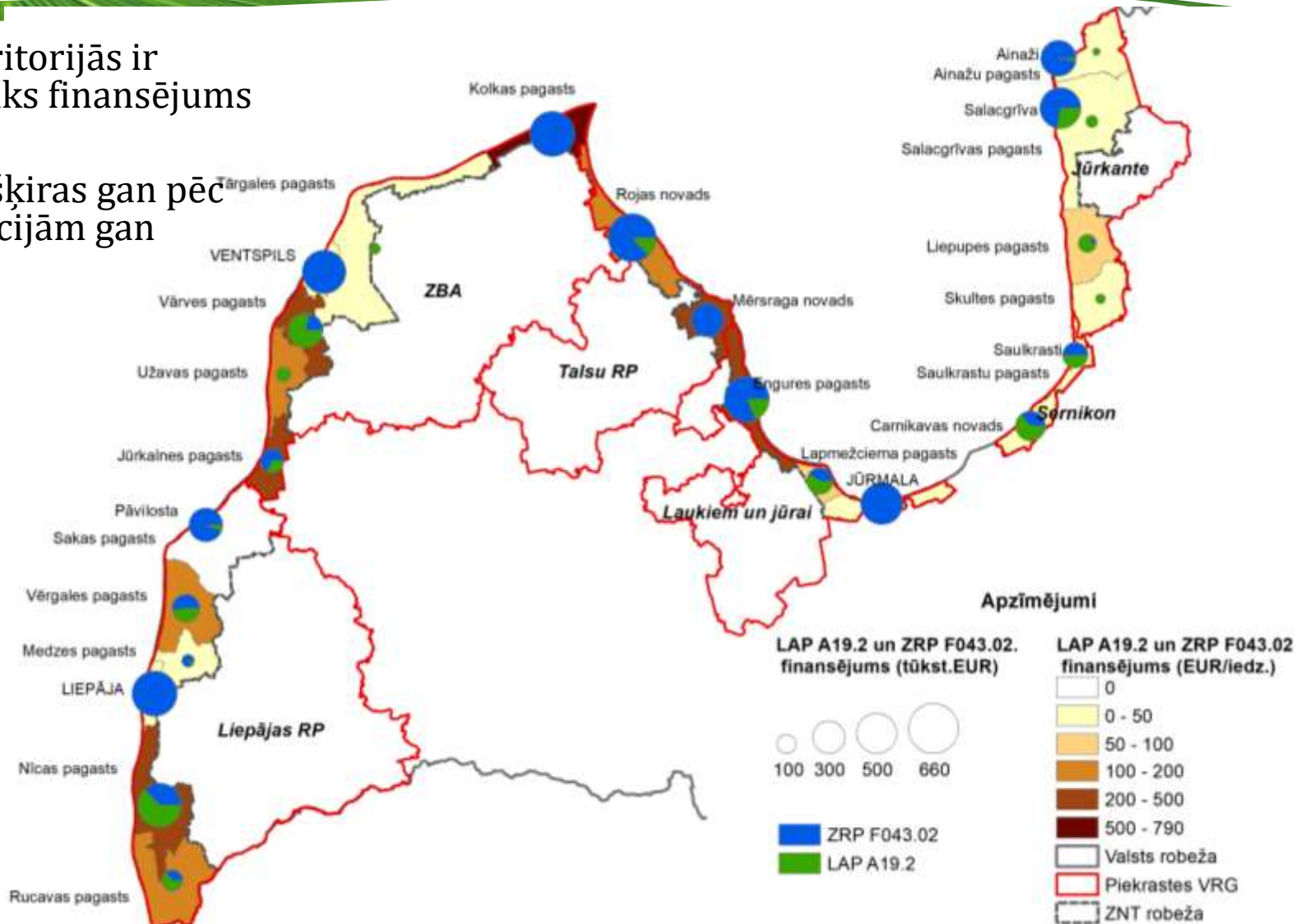

Multifondi ZNT

Piekrastes teritorijās ir pieejams lielāks finansējums

Teritorijas atšķiras gan pēc fondu proporcijām gan finansējuma

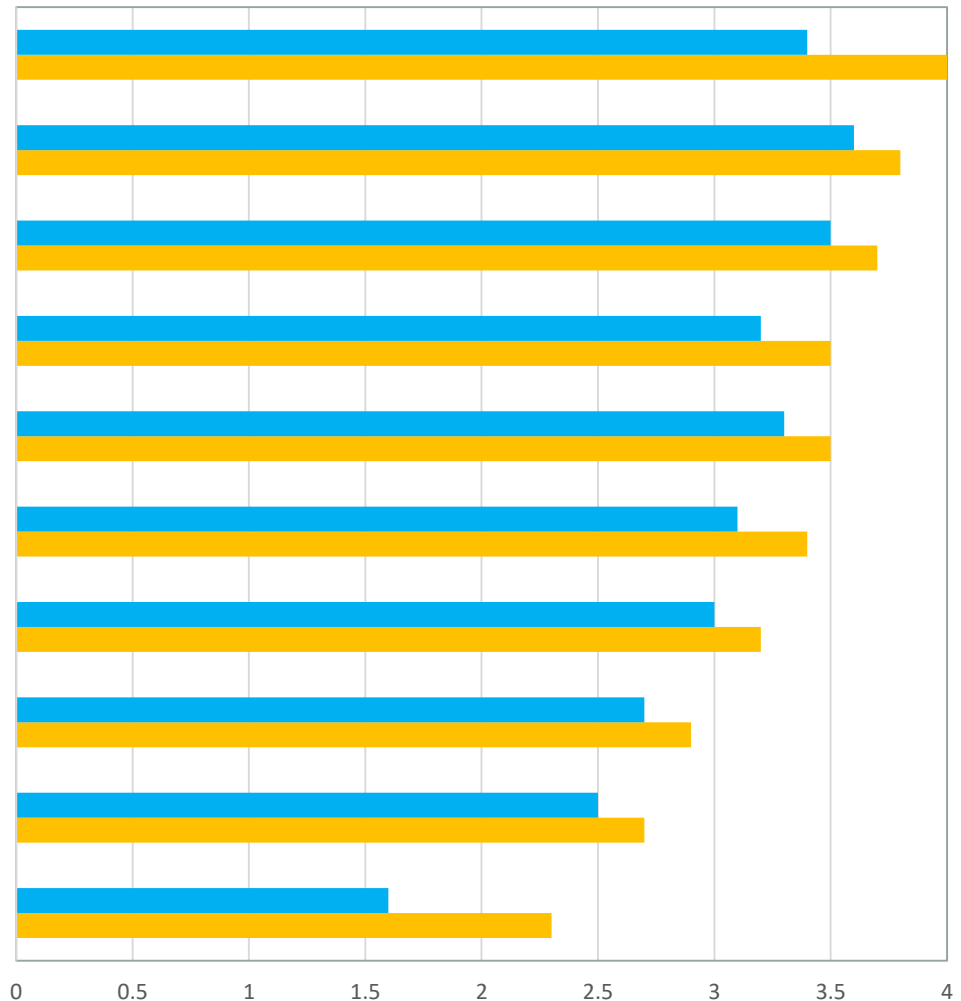
VRG aptaujas mērķis

- Noskaidrot VRG viedokli par LEADER/SVVA pasākumu ietekmi uz vietējo attīstību
- Noskaidrot svarīgākos SVVA ieguldījumu virzienus vietējā attīstībā pašu VRG skatījumā
- Identificēt neskaidros jautājumus, kas precizējami turpmāk
- Identificēt nepieciešamos SVVA ieviešanas uzlabojumus regulējumā, ieviešanas procesā, komunikācijā.

VRG aptauja – rezultāti

- VRG darbības nodrošināšana un iedzīvināšana ir devusi ieguldījumu LEADER pieejas īstenošanā
- Saglabāti iedzīvotāji /apdzīvotību/ VRG teritorijā
- Sagatavošanās atbalsts ir nodrošinājis SVVA stratēģiju izstrādi
- Iedzīvotāji ir guvuši labumu, izmantojuši iespējas
- Sekmēta lauku infrastruktūras attīstība
- Sekmētas sabiedriskās aktivitātes
- Sadarbības un starpteritoriālie projekti veicinājuši SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanu
- Veicinātas inovācijas
- Uzlabojusies situācija uzņēmējdarbībā
- Sociāli maznodrošināto iekļaušana kopienas aktivitātēs, nabadzības mazināšana

Skala no 0 līdz 5

■ Vērtējums ZRP (balles)

■ vērtējums LAP (balles)

VRG aptauja - secinājumi

- VRG balstījuši savu vērtējumu tikai uz projektu skaitu
- Pierīgas teritorijās LEADER ietekme uz lauku attīstību ir mazāk nozīmīga, nekā attālās lauku teritorijās
- Viduvēji vērtēti sadarbības un starpteritoriālie projekti, kas var sniegt nozīmīgu ieguldījumu daudzu jomu attīstībā, veicina zināšanu apmaiņu
- SVVA sagatavošanas un īstenošanas (iedzīvināšanas) atbalsta pasākumi ir vērtēti labi.
- Pastāv atšķirības starp sociālo vajadzību nozīmi un to īstenošanu un zemo vērtējumu.
- Maz novērtēta ir inovāciju un zināšanu nozīme.

Secinājumi LAP

- Stratēģijas saturu lielā mērā nosaka ELFLA fondu atbalsta nosacījumi, kas orientē vajadzību fokusējumu uz tām prioritātēm, ko nosaka finansēšanas nosacījumi.
- Mērķu un rīcību rādītāji stratēģijās nav unificēti, tādēļ ir apgrūtināti veidot kopēju skatījumu par sasniedzamajiem rezultātiem.
- SVVA ir ļoti svarīgs nosacījums lauku teritoriju ilgtspējīgai attīstībai, īpaši mazapdzīvotās, attālās lauku teritorijās. VRG sniedz būtisku ieguldījumu galvenokārt vietējās attīstības veicināšanā.
- Plānotais jaunradīto darba vietu skaits pasākuma ietekmē ir ievērojams, tādēļ atbalstam ir būtiska nozīme nodarbinātības mērķu sasniegšanā.
- Īstenoto projektu rādītāji liecina par nozīmīgu ieguldījumu teritoriju ekonomiskajā attīstībā, nozīmīgi paaugstinot uzņēmumu neto apgrozījumu attiecībā pret veiktajām investīcijām.
- Lielākā daļa (67%) no ieviešanā esošiem projektiem LAP2014-2020 LEADER/SVVA paredz inovatīvus risinājumus vismaz vietējā līmenī.
- LAP2014-2020 paredzētie rādītāji tiks sasniegti, bet tie ne vienmēr raksturo LEADER ieviešanas būtību, tāpēc ieviesti papildu rādītāji.

Secinājumi ZRT

- Pastāv ierobežotas iespējas novērtēšanas rādītāju izvēlē, jo pieejamo datu Latvijas pilsētu un pagastu līmenī nav daudz .
- SVVA stratēģiju ieviešana palīdz saglabāt apdzīvotību laukos.
- Zivsaimniecības nozarē nodarbināto skaits ZNT kopumā ir ievērojami samazinājies (zivju apstrādes sektorā), un teritorijās ārpus Republikas pilsētām šis samazinājums ir īpaši izteikts. Turpretī Republikas pilsētās arī šajā nozarē nodarbināto skaits ir palielinājies.
- Ieviešanā esošajos SVVA projektos plānots radīt 45 darbavietas, no tām 42% - zivsaimniecības nozarē.
- Projektu iesniedzēji pārsvarā ir pašvaldības un to institūcijas - gan pēc projektu skaita (45%), gan finansējuma apjoma (75%).
- Ir ievērojams noraidīto projektu skaits, kas veido 1/3 no pieteiktajiem projektiem. Daļa noraidīto projektu ir atbilstošā kvalitātē, bet pietrūkst līdzekļu attiecīgajā kārtā.

Ieteikumi LAP

- Vajadzētu organizēt apmācības ar labās prakses piemēru pārņemšanu VRG pārstāvjiem, kuros skaidrotu SVID analīzes veidošanu un tās nozīmi, mērķiem atbilstošo rādītāju izvēli.
- Ieteicams izveidot bāzes rādītāju kopu, kas būtu pielietojama atkarībā no izvēlētām rīcībām un mērķiem stratēģijā.
- SVVA atbalstam būtu lietderīgi plašāk izmantot multifondu pieeju (ne tikai ELFLA un EJZF), kas veicinātu stratēģiju izstrādi atbilstoši vietējām (kopienas) vajadzībām.
- ZM un LAD būtu vēlams stiprināt VRG pārstāvju pašiniciatīvas motivāciju LEADER principu ieviešanā, inovāciju nozīmi lauku attīstībā un pārdomāt atbildības jomu pārdali (kontroles saistot ar ieteikumiem, mazāk ar sodīšanu).
- Gatavojot MK noteikumus pārdomāt terminoloģiju (pasākumi, apakšpasākumi, darbības, aktivitātes, mērķi)
- Lai efektīvāk sekmētu SVVA ieviešanu un lauku teritoriju attīstību, lietderīgi veikt papildu izpēti par atbalsta iespējām un nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Ieteikumi ZRP

- ZNT ar zivsaimniecības īpatsvaru kopējā nodarbinātībā virs 10%, augstāku prioritāti piešķirt projektiem, kurus plānots radīt darbavietas (ņemot vērā jaunradīto darbavietu skaitu).
- Celt VRG kapacitāti, lai aktivizētu un sekmētu zivsaimniecības uzņēmumu iesaisti un projektu pieteikumu kvalitātes uzlabošanā SVVA projektos, t.sk. palīdzēt sagatavot projektu pieteikumus.
- Lai novērstu situāciju, kad kvalitatīvi projekti tiek noraidīti finansējuma trūkuma dēļ attiecīgajā kārtā, ieteicams projektu pieteikšanu organizēt, izmantojot nepārtrauktās kārtas, pievēršot uzmanību projektu kvalitātei.
- Pārdomāt lietoto terminoloģiju (pasākumi, aktivitātes, darbības, mērķi utml.)
- Ieteicams izveidot bāzes rādītāju kopu, kas būtu pielietojama atkarībā no izvēlētām rīcībām un mērķiem stratēģijā
- Lai efektīvāk sekmētu ZNT attīstību, lietderīgi veikt papildu izpēti par ZRP atbalsta iespējām ZNT.

Paldies par uzmanību!

www.arei.lv

Agroresursu un ekonomikas institūts

Ekonomikas nodaļa

Lauku attīstības novērtēšanas daļa

elita.benga@arei.lv

armands.puzulis@arei.lv